

Pressi- ja teabeosakond

Euroopa Liidu Kohus
PRESSITEADE nr 214/21
Luxembourg, 30. november 2021

Kohtuotsus (kohtuasi C-3/20)
LR Ģenerālprokuratūra

Kui kriminaalmenetlust läbiviiv asutus tuvastab, et liikmesriigi keskpanga juhataja ei pannud kriminaalmenetluse esemeks olevat tegu ilmselgelt toime oma ametikohustuste täitmisel, võib tema suhtes menetlust jätkata, kuna kohtulik puutumatus ei ole kohaldatav

Niisugune juhataja ei ole seega pannud pettust, korruptsioonisüütegusid või rahapesualaseid süütegusid toime oma ametikohustuste täitmisel

2018. aasta juunis süüdistas Läti prokuratuur Läti keskpanga juhatajat (edaspidi „AB“) Rīgas rajona tiesas (Riia rajoonikohus, Läti) erinevates korruptsioonikuritegudes. Konkreetselt süüdistati ABd selles, et ta võttis seoses ühte Läti panku puudutava usaldatavusnõuete täitmise järelevalve menetlusega vastu kaks alikäemaksu ja et ta pesi ühest neist alikäemaksudest saadud raha.

Läti keskpanga presidendina oli AB, kelle viimane mandaat presidendina lõppes 2019. aasta detsembris, ka Euroopa Keskpanga (EKP) üldnõukogu ja nõukogu liige.

Seda asjaolu arvestades tekkis Riia rajoonikohtul küsimus, kas EKP üldnõukogu ja nõukogu liikme staatus võib anda AB-le puutumatus vastavalt protokollile (nr 7) Euroopa Liidu privileegide ja immunitetide kohta¹ artikli 11 punktis a, mis annab liidu ametnikele ja muudele teenistujatele kohtuliku puutumatus kõigi oma ametikohustuste täitmisel tehtud tegude suhtes.

Niisiis otsustas Riia rajoonikohus esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, milles palus selgitada, kas, ja kui, siis millistel tingimustel ja millise korra kohaselt võib liikmesriigi keskpanga juhatajal olla privileegide ja immunitetide protokollile alusel kohtulik puutumatus tema suhtes alustatud kriminaalmenetluses.

Euroopa Kohtu hinnang

Meenutades, et kõik liikmesriikide keskpankade juhatajad on EKP üldnõukogu liikmed ning et nende liikmesriikide keskpankade juhatajad, mille rahaühik on euro, on ka EKP nõukogu liikmed, märkis Euroopa Kohtu suurkoda kõigepealt, et privileegide ja immunitetide protokoll on vastavalt selle artiklile 22 kohaldatav EKP, selle organite liikmete ja selle personali suhtes. Järelikult on see protokoll kohaldatav liikmesriikide keskpankade juhatajate kui vähemalt ühe EKP organi liikmete suhtes.

Selles olukorras võib keskpankade juhatajatel olla eelkõige privileegide ja immunitetide protokollile artikli 11 punktis a ette nähtud kohtulik puutumatus EKP organi liikmena oma ametikohustuste täitmisel tehtud tegude suhtes. Selle sätte kohaselt säilib neil juhatajatel kohtulik puutumatus ka pärast ametist lahkumist.

Seoses privileegide ja immunitetide protokollile artikli 11 punktis a ette nähtud kaitse eesmärgi ja ulatusega märkis Euroopa Kohus seejärel, et selle protokollile artikli 17 esimese lõigu kohaselt antakse kohtulik puutumatus üksnes liidu huvides. Sama protokollile artikli 17 teine lõik rakendab

¹ Protokoll (nr 7) Euroopa Liidu privileegide ja immunitetide kohta (ELT 2016, C 202, lk 266; edaspidi „privileegide ja immunitetide protokoll“).

seda põhimõtet, nähes ette, et iga liidu institutsioon peab selle immuniteedi ära võtma alati, kui ta leiab, et immuniteedi äravõtmine ei ole vastuolus liidu huvidega.

Seega on ainult EKP ülesanne juhul, kui talle esitatakse seoses liikmesriigis poolleioleva kriminaalmenetlusega keskpanga juhatajalt kohtuliku puutumatus äravõtmise taotlus, hinnata, kas puutumatus äravõtmine on vastuolus liidu huvidega.

EKP-I ja riigi keskpanga juhataja suhtes kriminaalmenetlust läbiviival asutusel on aga jagatud pädevus selle tuvastamisel, kas juhataja pani kuriteona kvalifitseeritava teo toime EKP organi liikmena oma ametikohustuste täitmisel ning kas see kuulub seetõttu privileegide ja immuniteetide protokollis artikli 11 punkti a kohaldamisalasse.

Mis puudutab pädevuste jagamise korda, siis täpsustas Euroopa Kohus, et kui kriminaalmenetlust läbiviiv asutus tuvastab, et keskpanga juhataja ei pannud kriminaalmenetluse esemeks olevat tegu ilmselgelt toime oma ametikohustuste täitmisel EKP organi liikmena, võib tema suhtes menetlust jätkata, kuna kohtulik puutumatus ei ole kohaldatav. Nii on see liikmesriigi keskpanga juhataja toime pandud pettuse, korruptsioonisüütegude või rahapesualaste süütegude puhul, mis kahtlemata väljuvad liidu ametniku või muu teenistuja ametikohustuste ringist.

Seevastu juhul, kui riigisisene asutus tuvastab kriminaalmenetluse mis tahes staadiumis, et asjasse puutuv juhataja pani teo toime oma ametikohustuste täitmisel EKP organi liikmena, peab ta taotlema kohtuliku puutumatus äravõtmist. Kui riigisisel asutusel on selles osas kahtlusi, peab ta konsulteerima EKPga, ning kui viimane leiab, et tegu pandi toime ametikohustuste täitmisel, peab riigisisene asutus taotlema omakorda asjasse puutuvalt juhatajalt puutumatus äravõtmist. Sellised puutumatus äravõtmise taotlused tuleb rahuldada, välja arvatud juhul, kui on tõendatud, et see on liidu huvidega vastuolus.

Selle pädevuse jaotuse järgimist kontrollib Euroopa Kohus, kelle poole saab pöörduda ELTL artiklis 258 ette nähtud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagiga siis, kui riigisisel asutus rikuvad nende kohustust konsulteerida asjasse puutuva liidu institutsiooniga juhul, kui nad ei saa mõistlikult välistada kahtlust, et kohtulik puutumatus on kohaldatav. Seevastu juhul, kui asjasse puutuv liidu institutsioon keeldub puutumatus äravõtmisest, võib selle keeldumise õiguspärasuse kohta esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse või asjasse puutuv liikmesriik võib isegi esitada ELTL artikli 263 alusel hagi.

Mis puudutab privileegide ja immuniteetide protokollis artikli 11 punktis a ette nähtud kohtuliku puutumatus ulatust, siis täpsustas Euroopa Kohus, et selle puutumatus ei ole vastuolus kriminaalmenetluse läbiviimine tervikuna, sealhulgas uurimistoimingud, tõendite kogumine ja süüdistusakti esitamine. Kui aga riigisisel asutuste läbiviidavas kohtueelses menetluses tuvastatakse enne kohtu poole pöördumist, et liidu ametnikul või teenistujal võib olla kohtulik puutumatus seoses tegudega, millega seoses on kriminaalmenetlus alustatud, peavad need asutused taotlema asjasse puutuvalt liidu institutsioonilt sellelt isikult puutumatus äravõtmist. Kuna aga kõnealune puutumatus on asjaomasel liidu ametnikul või teenistujal üksnes konkreetse teo suhtes, ei ole sellega vastuolus, kui selle ametniku või teenistuja suhtes läbiviidavas kriminaalasja kohtueelses või kohtumenetluses kogutud tõendeid kasutatakse teistes menetlustes, mis puudutavad muid tegusid, millele puutumatus ei laiene, või mis on alustatud kolmandate isikute suhtes.

Lõpuks märkis Euroopa Kohus, et kuigi kohtulik puutumatus ei ole kohaldatav siis, kui selle puutumatus isiku suhtes on alustatud kriminaalmenetlust seoses tegudega, mis ei ole tehtud tema ametikohustuste täitmisel liidu institutsioonis, oleks põhjendamata kriminaalmenetlus seoses tegudega, millele see puutumatus ei laiene, et avaldada asjasse puutuvale liidu teenistujale survet, igal juhul vastuolus ELL artikli 4 lõike 3 kolmandas lõigus ette nähtud lojaalse koostöö põhimõttega.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriikide kohtu

ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127

Kohtuotsuse kuulutamisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)“ kaudu ☎ (+32) 2 2964106